

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ
ГОТОВНОСТІ ДО ОВОЛОДІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ
ТЕРМІНОЛОГІЄЮ ІНОЗЕМНИХ АБІТУРІЄНТІВ -
МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ**

Авраменко Н. О. Експериментальне дослідження формування готовності до оволодіння професійною термінологією іноземних абітурієнтів - майбутніх лікарів. Оволодіння професійною термінологією іноземними абітурієнтами в медичній галузі є обов'язковою складовою їхньої фахової готовності.

В статті висвітлено педагогічні умови формування готовності до оволодіння професійною медичною термінологією іноземних слухачів до навчання. Визначено особливості оволодіння професійною термінологією іноземними абітурієнтами – майбутніми лікарями.

У дослідженні використано теоретичні та емпіричні методи дослідження. Виокремлено педагогічні умови формування готовності іноземних абітурієнтів вищих навчальних медичних закладів до оволодіння професійною термінологією. Охарактеризовано етапи педагогічного експерименту, який проводився в чотирьох вищих медичних навчальних закладах упродовж чотирьох років: теоретико-пошуковий (теоретичний аналіз проблеми), констатувальний, під час якого було проведено спостереження, тестування, анкетування та бесіди; формувальний, що передбачав цілеспрямований вплив на досліджуваних з метою вироблення готовності до оволодіння професійною термінологією іноземними абітурієнтами.

Здійснено аналіз професійного мовлення майбутніх медичних працівників – іноземців як педагогічної проблеми.

Представлено анкетування іноземних слухачів підготовчого відділення чотирьох вищих медичних навчальних закладів з метою більш точного діагностування рівнів готовності оволодіння професійною термінологією іноземних абітурієнтів.

Доведено, що мотивація іноземних слухачів має свої особливості, які обумовлені процесом їх соціокультурної адаптації.

Якість засвоєння навчального матеріалу іноземними слухачами напряму залежить від їх мотивації.

Дослідження показало недостатній рівень готовності оволодінням професійною термінологією іноземних абітурієнтів.

Виокремлено важливість оволодінням професійним мовленням як обов'язкової складової фахової готовності іноземних студентів – медиків.

Проаналізовано ефективність методичної системи з реалізації педагогічних умов у процесі навчання на підготовчих факультетах у вищих медичних навчальних закладах.

З'ясовано, що формування внутрішніх мотивів шляхом пізнавальної діяльності слухачів іноземців сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу з української мови як іноземної.

Ключові слова: педагогічні умови, експериментальне дослідження, іноземні слухачі, українська мова як іноземна, професійна медична термінологія, підготовче відділення, теоретико-пошуковий етап, констатувальний етап, формувальний етап.

Авраменко Н. А. Экспериментальное исследование готовности к овладению профессиональной терминологией иностранных абитуриентов – будущих врачей. Овладение профессиональной терминологией иностранными абитуриентами в медицинской отрасли является обязательной составляющей их профессиональной готовности.

В статье освещены педагогические условия формирования готовности к овладению профессиональной медицинской терминологией иностранных слушателей к обучению. Определены особенности овладения профессиональной терминологией иностранными абитуриентами - будущими врачами. Используются теоретические и эмпирические методы исследования. Выделены педагогические условия формирования готовности иностранных абитуриентов высших учебных медицинских заведений к овладению профессиональной терминологией.

Охарактеризованы этапы педагогического эксперимента, проведенного в четырех высших медицинских учебных заведениях на протяжении четырех лет: теоретико-поисковый, (теоретический анализ проблемы), констатирующий, в ходе которого было проведено наблюдение, анкетирование, беседы и формирующий,

предусматривающий целенаправленное воздействие на испытуемых с целью выработки готовности к овладению профессиональной терминологией иностранными абитуриентами.

Осуществлен анализ профессиональной речи будущих медицинских работников – иностранцев как педагогической проблемы.

Представлено анкетирование иностранных слушателей подготовительного отделения четырех высших медицинских учебных заведений с целью более точного диагностирования уровней готовности овладения профессиональной терминологией иностранных абитуриентов.

Доказано, что мотивация иностранных слушателей имеет свои особенности, обусловленные процессом их социокультурной адаптации. Качество усвоения учебного материала иностранными слушателями зависит от их мотивации.

Исследование показало недостаточный уровень готовности овладением профессиональной терминологией иностранных абитуриентов. Подтверждено важность овладения профессиональной речью как обязательной составляющей профессиональной готовности иностранных студентов - медиков.

Проанализирована эффективность методической системы по реализации педагогических условий в процессе обучения на подготовительных факультетах в высших медицинских учебных заведениях.

Выяснено, что формирование внутренних мотивов путем познавательной деятельности слушателей иностранцев способствует лучшему усвоению учебного материала на украинском языке.

Ключевые слова: педагогические условия, экспериментальное исследование, иностранные слушатели, украинский язык, иностранный язык, профессиональная медицинская терминология, подготовительное отделение, теоретико-поисковый этап, констатирующий этап, формирующий этап.

Постановка проблеми. Нині у сучасному глобальному світі спостерігаються зміни характеру соціальних відносин у сфері професійної діяльності лікаря, формування нових нормативних і етико-правових положень, гуманізація його практичної діяльності.

Тому актуальним є проблеми пошуку нової якості професійної підготовки майбутнього медичного працівника в контексті формування його професійної компетентності з урахуванням того, що зміст і форми професійної діяльності майбутнього медичного працівника визначаються соціально-культурними особливостями народів, що населяють ту або іншу територію, які відрізняються своїми традиціями й звичаями. Тому важливою умовою успішного функціонування та розвитку системи підготовчої освіти для іноземних громадян є розроблення теорії та практики узгодження всіх її рівнів та ступенів, в тому числі підсистеми додаткової довузівської підготовки.

Аналіз останніх досліджень. Огляд літератури за темою дослідження показав, що актуальність проблеми викладання професійної медичної лексики іноземним абітурієнтам відзначається багатьма дослідниками (М. Жовтобрюхом, Н. Непийводою, Н. Зелінською, М. Гінзбург, П. Селігеєм, О. Семенов та ін.). Це пов'язано, в першу чергу, зі зміною вимог щодо підготовки фахівця вищими навчальними закладами в контексті Болонської конвенції.

Формулювання мети статті. Експериментально перевірити методiku формування готовності іноземних абітурієнтів вищих навчальних медичних закладів до оволодіння професійною термінологією

Виклад основного матеріалу дослідження. Перебуваючи в україномовному оточенні, студенти-іноземці практикують активне спілкування та використання теоретично набутих знань, навичок та умінь. Реалізуючи себе в особистій сфері діяльності як членами певної спільноти, здобуваючи відповідну професію, вони постійно перебувають під впливом мовленнєвої культури оточення. Враховуючи це, основним завданням навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна» є нагромадження та систематизація запропонованих знань, коригування мовленнєвого досвіду іноземного реципієнта відповідно до мовних норм як «сукупності найбільш стійких традиційних реалізацій мовної системи, відібраних і закріплених у процесі суспільної комунікації» [2].

Гіпотеза нашого дослідження ґрунтується на припущенні про те, що формування готовності іноземних абітурієнтів вищих навчальних медичних закладів до оволодіння професійною термінологією буде ефективним за таких педагогічних умов:

- формування готовності іноземних абітурієнтів вищих навчальних медичних закладів до оволодіння професійною термінологією;

- використання комплексу інтерактивних технологій навчання, спрямованих на навчальну активність студентів;

- забезпечення єдності аудиторної та позааудиторної роботи в медичному ВНЗ з метою організації полікультурного діалогу та формування толерантних відносин між студентами.

Експериментальна робота щодо визначення та впровадження педагогічних умов формування готовності іноземних абітурієнтів вищих навчальних медичних закладів до оволодіння професійною термінологією проводилася упродовж 2012-2018 років у чотирьох вищих навчальних закладах України:

1. Вінницький національний медичний університет імені М.І.Пирогова (м. Вінниця) – ВНМУ;

2. Харківський національний медичний університет (м. Харків) – ХНМУ;

3. Національний медичний університет ім.А.А.Богомольця (м. Київ) – НМУ;

4. Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького (м. Львів) – ЛНМУ.

У педагогічному експерименті взяло участь 450 абітурієнтів іноземців підготовчого відділення, які пройшли та проходять вивчення дисципліни «Українська мова як іноземна». До контрольної групи (КГ) ввійшло 250 студентів, до експериментальної (ЕГ) – 200 студентів.

Процедура експериментального дослідження базувалася на використанні таких методів: анкетування, бесіда, тестування, опитування, метод інтерв'ювання, педагогічне спостереження, комп'ютерне моделювання та статистичні методи.

Педагогічний експеримент дає можливість бачити зв'язки між досліджуваними явищами без порушення його цілісності, здійснювати глибокий якісний аналіз та кількісне вимірювання як внесених в освітній процес змін, так і результатів діяльності [1].

Він проводився у три взаємопов'язані етапи: теоретико-пошуковий, констатувальний та формувальний.

Теоретико-пошуковий етап (2012-2014 рр.) передбачав теоретичний аналіз проблеми формування готовності іноземних абітурієнтів вищих навчальних медичних закладів до оволодіння професійною термінологією. На цьому етапі аналізуючи теоретичний та практичний стан досліджуваної проблеми

сформульовано мету, завдання та гіпотезу дослідження, наукову, навчальну методичну літературу з теми дослідження, розроблено структурно-функціональну модель формування готовності оволодіння професійною термінологією іноземних абітурієнтів.

На констатувальному етапі (2014-2016 рр.) проведено бесіди з викладачами кафедр мовних дисциплін, результати яких показали низький рівень готовності іноземних абітурієнтів вищих навчальних медичних закладів до оволодіння професійною термінологією. Було проведено цілеспрямоване спостереження за навчальним процесом, тестування, анкетування, бесіди, аналіз усних і письмових висловлювань іноземних студентів для вивчення реального стану навчання української мови, перевірка рівня розвитку їхніх умінь слухати й розуміти усне українське мовлення.

На формувальному етапі дослідження після впровадження методики формування готовності іноземних абітурієнтів вищих навчальних медичних закладів до оволодіння професійною було проведено анкетування за авторською методикою. Анкета для проведення дослідження містила 10 запитань.

В опитуванні взяли участь іноземці, які навчаються на підготовчих відділеннях, у зазначених вище медичних навчальних закладах.

Проаналізуємо одержані результати.

На перше запитання «Чи відчуваєте ви труднощі у вивченні української мови?» 13,85% досліджуваних КГ та 8,76% досліджуваних ЕГ відповіли «так», не повністю відчувають труднощі 40,51% досліджуваних КГ та 43,32% респондентів ЕГ, зовсім не знають – 45,64% досліджуваних КГ та 47,93% досліджуваних ЕГ

Ці результати дають змогу дійти висновку, що майже половина абітурієнтів іноземців як КГ, так і ЕГ, які вивчають дисципліну «Українська мова як іноземна», відчувають труднощі у вивченні української мови. Самим складним у вивченні української мови є розуміння сприйнятого на слух та говоріння. Основні чинники, що ускладнюють сприймання й розуміння усного українського мовлення на слух такі: швидкий темп мовлення, невпевненість під час розрізнення на слух звуків української мови, обмежений словниковий запас, одноразове представлення повідомлення.

Самооцінювання студентами їхнього рівня оволодіння професійною термінологією (друге запитання анкети «Як Ви

оцінюєте свою готовність в оволодінні українську мову? (за п'ятибальною системою)» виявило, що на «5» оцінюють власну готовність в КГ 7,18%, в ЕГ – 7,83% досліджуваних; на «4»: в КГ – 24,62%, в ЕГ – 27,19%; на «3»: в КГ – 55,90%, в ЕГ – 57,14%; на «2»: в КГ – 12,31%, в ЕГ – 7,83% опитаних респондентів. Це свідчить про те, що слухачі іноземці усвідомлюють, що вони недосконало володіють професійною термінологією української мови, але вони готові ознайомитися з її основними комунікативними функціями, потенційними комунікативними та мовними ситуаціями (лексичними, граматичними, інтонаційними, синтаксичними тощо) одержувати необхідну інформацію з різних джерел.

На третє запитання «Чи відчуваєте якісь труднощі у спілкуванні з людьми? Які саме?» відповіді досліджуваних розподілилися таким чином: «ні» відповіли 6,15% абітурієнтів КГ, 3,23% – в ЕГ; інколи відчувають труднощі 44,10% абітурієнтів КГ та 44,70% абітурієнтів ЕГ; різні труднощі відчувають 49,74% абітурієнтів КГ та 52,07% абітурієнтів ЕГ.

До таких труднощів абітурієнти іноземці належать: труднощі у формулюванні власної думки, в адаптації до колективу чи конкретної людини й стилю її мовлення, труднощі у здобутті поваги й довіри, напруженість у взаєминах з людиною, невміння переконати співбесідника, невміння володіти собою, а також страх перед спілкуванням з особами протилежної статі, сором'язливість, невміння встановити психологічний контакт з людиною чи колективом тощо. Респонденти не завжди адекватно розуміють комунікативні наміри учасників діалогу, потребують повторення та уповільнення темпу мовлення.

На четверте запитання «Чи відчуваєте якісь труднощі у підготовці монологічних висловлювань?» ствердно відповіли 42,05% опитаних абітурієнтів КГ та 47,93% – ЕГ; іноді відчувають труднощі 37,95% абітурієнтів КГ та 28,11% абітурієнтів ЕГ; не відчувають ніяких труднощів 8,21% абітурієнтів КГ та 6,91% – ЕГ. Певна кількість слухачів зазначила інші відповіді: в КГ – 11,79%, в ЕГ – 17,05%. До інших відповідей належать такі формулювання, зазначені студентами: «не можу довго розмовляти»; «складно формулюють висновки»; «розумію, що хочу сказати, але думки складно перетворюються у слова» тощо.

Щодо п'ятого запитання «Як Ви оцінюєте своє уміння розуміти елементарні медичні терміни українською мовою

(за п'ятибальною системою)» зазначимо, що на «5» оцінюють власні уміння 8,72% студентів КГ та 12,44% студентів ЕГ; на «4»: в КГ – 31,79% , в ЕГ – 35,02%; на «3»: в КГ – 53,33%, в ЕГ – 41,94%; на «2»: в КГ – 6,15%, в ЕГ – 10,60% опитаних студентів. Ці результати показують, що більше половини студентів не розуміють елементарних медичних термінів: ангіна, бронхіт, кашель, температура тощо. Досліджувані ще не володіють достатньою кількістю лексичних одиниць української мови.

Шосте та сьоме запитання анкети спрямовані на виявлення досліджуваними слабких місць у власному мовленні та причин цього факту.

Так, на шосте запитання «Яких умінь усного й писемного мовлення Вам не вистачає?» відповіді виявилися такими: ніяких в КГ – 11,28%, в ЕГ – 8,76%; різних в КГ – 47,18%, в ЕГ – 51,15%; інших в КГ – 41,54%, в ЕГ – 40,09%. Передусім, зазначають респонденти, їм не вистачає тактовності й делікатності у висловлюваннях; навичок швидкого написання конспектів; каліграфічності почерку; умінь уникати граматичних, орфографічних та мовних помилок; навичок інтерактивного спілкування; умінь описувати події, чітко розповісти прочитане, висловлювати власну думку, тобто активно включатися в процес навчального спілкування.

На сьоме запитання «Яка, на Вашу думку, причина недосконалості Ваших мовленнєвих умінь?» 10,77% досліджуваних КГ та 17,05% досліджуваних ЕГ відзначають, що ніяких причин немає. Разом з тим, відповідаючи на це запитання, більшість анкетованих абітурієнтів (89,23% досліджуваних КГ та 82,95% досліджуваних ЕГ) вказують на різні причини недосконалості мовленнєвих умінь, серед яких найбільш поширеними є: низька мотивація щодо вивчення мовних дисциплін у медичних навчальному закладі.

Восьме запитання «Чи потрібні, на Вашу думку, додаткові курси з української мови?» (так, ні, не визначився): 40,51% досліджуваних КГ та 43,32% досліджуваних ЕГ відповіли «так», не визначився – 45,64% досліджуваних КГ та 47,93% досліджуваних ЕГ 13,85% досліджуваних КГ та 8,76% досліджуваних ЕГ відповіли «ні». Ці результати дають підстави для висновку, що майже половина абітурієнтів іноземців як КГ, так і ЕГ готові займатися на додаткових мовних курсах, для швидкого опанування українською мовою.

Відповідаючи на дев'яте запитання нашої анкети «Чи подобається вам самотійно додатково опанувати цей курс?», (так, не визначився, ні): КГ – 41,54%, в ЕГ – 40,09% відповіли «так», не визначився - в КГ – 47,18%, в ЕГ – 51,15%; «ні» - 11,28%КГ – в 8,76%.

На десяте запитання анкети одержали таку відповідь «Чи викликає у вас зацікавлення цей курс?» (так, не визначився, ні), ми одержали такі результати: КГ – 54,41 %, в ЕГ – 60,09% відповіли «так», не визначився – в КГ – 45,59%, в ЕГ – 39,91%. Результати дослідження показують, що навчання іноземних слухачів стало більш мотивованим. Слухачам подобається відповідати біля дошки, проводити бесіду з викладачем. Це свідчить про успішне подолання мовного бар'єру, труднощів дидактичної адаптації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз результатів проведеного анкетування показав недостатній рівень готовності до оволодіння професійною термінологією іноземних абітурієнтів. Тому необхідна певна організація освітнього процесу у вищих медичних навчальних закладах, здатна забезпечити якісну підготовку майбутніх лікарів. Дослідження показало, що якість засвоєння навчального матеріалу іноземними слухачами залежить від їх мотивації. Мотивація іноземних слухачів має свої особливості, пов'язані з процесом їх соціокультурної адаптації. Активізація пізнавальної діяльності слухачів шляхом формування внутрішніх мотивів сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу. Перспективним напрямом подальших досліджень у цій галузі є дослідження педагогічних умов навчання іноземних абітурієнтів до оволодіння професійною термінологією.

Список використаних джерел

1. Голянич М. І. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія / [Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О.]; за ред. М.І.Голянич. – Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 272 с.].
2. Семенов О.М. Культура наукової української мови. – Навч. посіб. — К.: Академія, 2010. – 213 с.
3. Коваль Г. Методика викладання української мови. Рекомендації до виконання науково-дослідної тематики: навч. -

метод. посіб. для студентів ВНЗ / Г. Коваль, Т. Суржук. – Тернопіль, 2003. – 368 с.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Gol`anich M.I. Slovník lingvistických terminů, leksykologija, frazeologija, leksykografija./ [Gol`anich M.I., Stefurak R. I., Babij I.O.], za re. M.I. Gol`anich. – Ivano-Frankivs`k. Simyk, 2011. – 272s.

2. Semenog O.M. Kultura naukovoji ukrajins`koji movy. - Navch.posib. - K.: Akademija, 2010. – 213 s.

3. Koval G. Metodyka vykladann`a ukrains`koi movy. Rekomendaciji do vykonannja noukovo-doslidnoi tematyky: navch.-metod. Posib. Dla studentiv VNZ / G. Koval, T. Surzuk. - Ternopil`, 2003. – 368 s.

Avramenko N. O. Experimental study of formation of readiness in mastering the professional terminology by foreign students-future doctors. Mastering professional terminology by foreign students in the medical sector is a compulsory component of their professional readiness.

The article describes the pedagogical conditions of formation of readiness in order to master the professional medical terminology by foreign students for studying. The main features of mastering professional terminology by foreign entrants - future doctors are determined.

In the research work the theoretical and empirical methods were used. The pedagogical conditions of formation of readiness in foreign students of medical universities by mastering professional terminology are singled out.

The stages of the pedagogical experiment, which was conducted in four medical universities during four years, were characterized: theoretical-search (theoretical analysis of the problem), noteworthy, during which observations, tests, questionnaires and conversations were conducted; molding, envisaging purposeful influence on the subjects for the purpose of preparing readiness to master the professional terminology by foreign entrants.

The analysis of professional broadcasting of future medical workers - foreigners as a pedagogical problem has been analyzed.

The questionnaire of foreign students of the preparatory department in four medical universities is presented in order to diagnose

more accurately the levels of readiness in mastering the professional terminology by foreign entrants.

It is proved that the motivation of foreign students has its own peculiarities, which are conditioned by the process of their socio-cultural adaptation. The quality of the acquisition of learning the material by foreign listeners depends on their motivation.

The research showed an insufficient level of readiness in mastering the professional terminology by foreign students. The importance of mastering professional speech as an obligatory component of professional readiness of foreign students - physicians is singled out.

The effectiveness of the methodical system for the implementation of pedagogical conditions in the process of training at preparatory faculties at medical universities is analyzed.

It was found out that the formation of internal motives through the cognitive activity of foreign students encourages a better mastering of educational material from the Ukrainian language as a foreign language.

Key words: pedagogical conditions, experimental study, foreign listeners, Ukrainian language as a foreign , professional medical terminology, preparatory department, theoretical-retrieval stage, staging stage, formation stage.

Отримано 12.02.2018

УДК 378.147:811.111 (081)

Н. О. Арістова

NataliyaAristova@nubip.edu.ua

ЗМІСТ І СУТНІСТЬ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Арістова Н. О. Зміст і сутність готовності майбутніх філологів до професійної діяльності. У статті проаналізовано праці українських і зарубіжних науковців задля уточнення змісту і сутності поняття «готовність майбутніх фахівців до професійної діяльності». Результати ґрунтовного аналізу наукової літератури